

Kudüs Şehir Haritalarında Emperyalizm, Oryantalizm ve Evanjelizm

Yasemin AVCI

<https://orcid.org/0000-0002-7939-0376>

yavci@pau.edu.tr

Prof. Dr., Pamukkale Üniversitesi

İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Tarih Bölümü, Denizli, Türkiye

Mihriban UÇAR

<https://orcid.org/0000-0002-5864-3004>

mhrbnu@gmail.com

Doktora Öğrencisi, Pamukkale Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Bölümü, Denizli, Türkiye

Yunus Emre AKYOL

<https://orcid.org/0000-0002-6834-0613>

akyolyunusemre399@gmail.com

Doktora Öğrencisi, Pamukkale Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Bölümü, Denizli, Türkiye

Öz

Kudüs'ün dünya şehirleri arasındaki özel konumu, üç İbrahimi dinin paylaştığı uzun bir tarihten, şehrin uhrevi tecellinin izlerini taşıyan mekân olmasından kaynaklanmaktadır. Bu benzersiz niteliği nedeniyle Kudüs; geçmiş, bugün ve geleceği bir arada düşündüren, neredeyse her kültür çevresinde belirli bir ağırlığı olan belki de tek şehirdir. Görsel araçların her birinin ilk kez kullanıldığı andan itibaren, en çok “tasvir” edilen şehir de Kudüs olmuştur. Mimari çizimler, gravürler, mozaikler, minyatürler, fotoğraflar ve nihayet haritalar ile sayısız kez tasvir edilmiş, böylece şehrin imajı ve kimliği tekrar tekrar yeniden üretilmiştir. Diğer taraftan bu tasvirler sadece birer kültür ürünü olarak kalmamış, en çok da siyasetçilerin ve ideologların elinde birer propaganda aracına dönüşmüştür. Bu araçlar arasında, üzerinde pek fazla durulmayan, sorgulanmayan, daha önemlisi gerçeği yansıttığı düşünülmektedir nesnel bilginin sonucu ve vasıtası olarak görülen şehir haritaları, aslında “subjektif anlatılar” olarak kabul edilmelidir. 19. yüzyıl boyunca Avrupalıların hazırladığı Kudüs haritalarında, şehrin mevcut sosyal ve ekonomik gerçekliği büyük ölçüde göz ardı edilmekte, özellikle Müslüman nüfusu ve Osmanlı idaresi neredeyse yok sayılmaktadır. Haritalardaki ideolojik yaklaşım, Avrupalıların Kutsal Topraklardaki kültürel ve siyasi etkisini pekiştirmeye yönelik bir imgelem oluşturmakta, aynı zamanda Kudüs'ü Batılı aidiyetlerle ilişkilendirme arzusunu yansıtmaktadır. 19. yüzyıla tarihlenen Kudüs şehir haritalarını emperyalizm, oryantalizm ve evanjelizmin ideolojik bağlamında inceleyen bu çalışma, haritaların yalnızca faydacı bir bilgi aracı değil, aynı zamanda siyasi ve ideolojik çıkarlar doğrultusunda üretilmiş “subjektif anlatılar” olduğunu savunmakta ve haritaları “okunabilir metinler” olarak ele almaktadır. Haritalardaki söylem analizinin derinleştirilebilmesi için haritadaki anlatı ile haritanın ait olduğu siyasi, sosyal ve kültürel bağlam arasındaki ilişki üzerinde durulmaktadır. Bunun için haritayı yapanın geldiği entelektüel çevre, yaşam öyküsü ve aldığı eğitim ile dönemin siyasi ve dini yaklaşımları

dikkate alınmakta, harita bu çevrenin ve arka planın bir ürünü olarak incelenmektedir. Çalışmanın temel kaynaklarını Osmanlı Arşivleri ve İngiliz Arşivine ait kayıtlar oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kudüs, Şehir Haritaları, Emperyalizm, Oryantalizm, Evanjelizm.

Imperialism, Orientalism and Evangelism in The Urban Maps of Jerusalem

Yasemin AVCI

<https://orcid.org/0000-0002-7939-0376>

yavci@pau.edu.tr

Prof. Dr., Pamukkale University

Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of History, Denizli, Türkiye

Mihriban UÇAR

Doktora Öğrencisi, Pamukkale University

Institute of Social Sciences, Department of History, Denizli, Türkiye

Yunus Emre AKYOL

Doktora Öğrencisi, Pamukkale University

Institute of Social Sciences, Department of History, Denizli, Türkiye

Abstract

The long history shared by the three Abrahamic religions and the role of the city as a place that bears the imprints of the afterlife give Jerusalem a special place among the cities of the world. Because of this unique characteristic, Jerusalem is perhaps the only city that has a clear meaning in almost every culture, suggesting past, present and future at the same time. Jerusalem has been the most represented city since the first use of visual mediums. It has been depicted repeatedly in engravings, mosaics, miniatures, photographs and maps. In this way, the city's image and identity have been reproduced over and over again. On the other hand, these representations have not only remained as cultural products, but have mostly become propaganda tools in the hands of politicians and ideologues. Among them city maps, which are not much questioned, and more importantly, are accepted as the result and means of objective knowledge, should actually be considered as 'subjective narratives'. The maps of Jerusalem produced by European cartographers in the 19th century largely ignored the existing social and economic reality of the city, especially its Muslim population and the Ottoman administration. The ideological approach in the maps reflects a desire to associate the urban identity of Jerusalem with Western allegiances. Analyzing 19th century urban maps within the ideological context of imperialism, orientalism and evangelism, this study treats maps as 'readable texts', and argues that maps are not only scientific information tools but also 'subjective narratives' produced in line with political interests. The discourse analysis of the maps emphasizes the relationship between the narrative in the map and the political, social and cultural context in which the map is situated. For this purpose, the intellectual environment from which the cartographer came, as well as the dominant political approaches of the period are taken into account, and the map is analyzed as a product of this background. The main sources of the study are the records of the Ottoman Archives and the British Archives.

Keywords: Jerusalem, City Maps, Imperialism, Orientalism, Evangelism.